

Vergaderjaar 2024–2025

36 322

Werkbezoek van een delegatie van de contactgroep voor de Verenigde Staten aan de Verenigde Staten

Nr. 2

VERSLAG VAN EEN WERKBEZOEK VAN EEN DELEGATIE UIT DE CONTACTGROEP VOOR DE VERENIGDE STATEN VAN 6 TOT EN MET 10 JANUARI 2025

Vastgesteld 28 april 2025

Een delegatie uit de contactgroep voor de Verenigde Staten (VS) bracht van 6 tot en met 10 januari 2025 een werkbezoek aan de Verenigde Staten. De delegatie bestond uit de leden Boswijk (delegatieleider), Boon (PVV), Van Meetelen (PVV), Hirsch (GroenLinks-PvdA), Van der Burg (VVD), Kahraman (NSC) en Paternotte (D66).

Het bezoek vond plaats in een bijzonder politiek momentum: enkele dagen voor de inauguratie van de 47e president van de Verenigde Staten, Donald Trump, en kort na de installatie van het 119e Amerikaanse Congres. Doel van het werkbezoek was om in een vroeg stadium de banden aan te halen en de bilaterale relaties te versterken, in het bijzonder met leden van de *United States Congressional Caucus on the Kingdom of the Netherlands*, de counterpart van de Contactgroep in het Amerikaanse Congres. Daarnaast wilde de delegatie zich verdiepen in de actuele politieke, economische en maatschappelijke ontwikkelingen in het land, en zich informeren over de te verwachten beleidswijzigingen onder de nieuwe regering-Trump.

De delegatie begon het werkbezoek in New York, waar in de periode 2024–2026 wordt stilgestaan bij vier eeuwen gedeelde geschiedenis tussen Nederland en New York. In 1624 arriveerden de eerste Nederlandse kolonisten in het gebied dat later bekend zou worden als Nieuw-Amsterdam – het huidige New York – waar de Nederlandse invloeden tot op de dag van vandaag zichtbaar zijn. Aansluitend vervolgde de delegatie het programma in Washington D.C. In onderstaand verslag worden de hoofdlijnen van de gevoerde gesprekken weergegeven.

De delegatie bedankt alle gesprekspartners en degenen die betrokken zijn geweest bij het organiseren van dit werkbezoek. In het bijzonder wil de delegatie haar waardering uitspreken voor de inzet van het Nederlandse consulaat-generaal in New York en de Nederlandse ambassade in Washington D.C bij de voorbereiding van het programma en tijdens het

werkbezoek. De hartelijke ontvangst in de VS en de goede begeleiding van de delegatie hebben in belangrijke mate bijgedragen aan het welslagen van het werkbezoek.

De voorzitter van de delegatie,
Boswijk

De griffier van de delegatie,
Prenger

Het werkbezoek begon met een ontvangst op het Nederlandse consulaat-generaal in New York, waar consul-generaal Ahmed Dadou en zijn team de delegatie verwelkomden. De delegatie werd geïnformeerd over de economische en consulaire werkzaamheden van het consulaat, dat negen staten in het noordoosten van de VS bedient, en de culturele werkzaamheden die het gehele land beslaan. Er werd benadrukt dat de afzonderlijke staten binnen het federale systeem van de VS over aanzienlijke autonomie beschikken, met name op het gebied van handel, regelgeving en investeringen. Dit onderstreept het belang van samenwerking op het niveau van de Staten. Ook werd stilgestaan bij *Future400*, een initiatief van het consulaat ter gelegenheid van 400 jaar gedeelde geschiedenis tussen Nederland en de VS. Door onder meer culturele programma's, educatieve initiatieven en evenementen wordt niet alleen stilgestaan bij gezamenlijke successen, maar wordt ook aandacht besteed aan de complexere en minder belichte kanten van de gedeelde geschiedenis.

Aansluitend kreeg de delegatie een rondleiding van de Nederlandse architect Matthijs Bouw langs een deel van het *East Side Coastal Resiliency* (ESCR) project. De belangrijkste aanleiding voor dit omvangrijke infrastructuurproject was orkaan Sandy die in 2012 zware overstromingen veroorzaakte, met name in de Lower East Side van New York. Het project heeft als doel om deze, en omliggende wijken, beter te beschermen tegen overstromingen en de gevolgen van klimaatverandering, en speelt een cruciale rol in de bredere strategie van de stad om klimaatbestendiger te worden. ESCR omvat onder meer de aanleg van verhoogde parken, versterkte en verhoogde kades en verbeterde waterafvoer. Nederlandse expertise is prominent vertegenwoordigd: ingenieursbureau Arcadis en het bureau *One Architecture & Urbanism* van Matthijs Bouw zijn nauw betrokken bij het ontwerp en de uitvoering. De heer Bouw lichtte toe dat er bewust is gekozen om het project te starten in economisch kwetsbare wijken, zodat zij als eerste beschermd zijn. Burgerparticipatie was daarbij een essentieel onderdeel. De uitvoering van het project heeft echter uitdagingen gekend. Bureaucratische complexiteit en de betrokkenheid van meerdere overheidslagen vertraagden zowel de besluitvorming als de uitvoering. Ter afsluiting gaf de heer Bouw de delegatie twee aandachtspunten mee. Ten eerste: denk en plan op de lange termijn om de gevolgen van klimaatverandering te ondervangen – dit voorkomt hoge kosten en biedt duurzamere oplossingen. Ten tweede: betrek de lokale gemeenschap – hun input en betrokkenheid zijn essentieel voor een succesvol en breed gedragen project.

Vervolgens sprak de delegatie met de Nederlandse permanente vertegenwoordiging bij de Verenigde Naties (VN) over het functioneren van de VN en de Nederlandse inzet. Daarbij kwam onder meer de zorgelijk financiële situatie van de VN aan bod. Verschillende lidstaten lopen achter met hun betalingen. Zo hebben de Verenigde Staten, als grootste financiële bijdrager met een aandeel van 22%, reeds een achterstand in de betalingen en de vooruitzichten onder de regering-Trump stemmen somber. De Nederlandse inzet in de VN is gebaseerd op drie pijlers: (1) het beschermen van de fundamentele beginselen van het multilaterale stelsel (2) het versterken van de positie van het Koninkrijk en de EU binnen de VN en (3) het doorvoeren van hervormingen om de organisatie toekomstbestendig te maken. Hoewel de VN voor grote uitdagingen staat, werden ook de behaalde successen onderstreept. Zo werd onlangs een nieuw cybercrimeverdrag aangenomen en zijn onderhandelingen gestart over een *Crimes Against Humanity Treaty*.

Tijdens de lunch ging de delegatie in gesprek met de Nederlandse VS-correspondenten Michiel Vos (RTL) en Thomas Rueb (Volkskrant). Het gesprek ging over de uitslag van de recente verkiezingen, de verwachtingen over het beleid van president Trump en de gevolgen voor Europa.

In de middag bezocht de delegatie het Solomon R. Guggenheim Museum & Foundation, waar zij werd ontvangen door de Nederlandse CEO, Mariët Westermann. Mevrouw Westermann is niet alleen verantwoordelijk voor het Guggenheim museum in New York, maar ook voor de vestigingen in Bilbao en Venetië, evenals het toekomstige museum in Abu Dhabi. Mevrouw Westermann leidde de delegatie rond in het museum en stond in het bijzonder stil bij de Piet Mondriaan tentoonstelling. Ze besprak Mondriaans invloed op de moderne kunst en de connecties tussen de Europese en Amerikaanse kunstwereld. In het aansluitende gesprek kwamen de verschillen tussen Nederland en de VS aan bod: zo zijn musea in de VS sterk afhankelijk van particuliere filantropie. Tot slot werd benadrukt hoe kunst en cultuur een belangrijke bijdrage leveren aan de diplomatieke betrekkingen tussen Nederland en de Verenigde Staten.

Aansluitend sprak de delegatie in *The New York Historical Society* met de heer Russell Shorto, een gerenommeerd historicus en auteur, die bekend staat om zijn werk over de Nederlandse invloed op de geschiedenis van New York. Toegelicht werd hoe principes als tolerantie en vrije handel die in Nieuw-Amsterdam werden geïntroduceerd, de basis hebben gelegd voor de ontwikkeling van New York als een multiculturele en economische hub. Daarnaast kwam ook de schaduwzijde van slavernij en uitbuiting in de kolonie aan bod.

De dag werd afgesloten met een diner met Nederlandse ondernemers in New York, waar onder andere de verschillen in ondernemerschap tussen Nederland en de Verenigde Staten, werden besproken.

Dinsdag 7 januari 2025

Op dinsdagochtend kreeg de delegatie een rondleiding door de *New York Stock Exchange*, waar werd stilgestaan bij de Nederlandse geschiedenis en de invloed daarvan op de ontwikkeling van de financiële markten, de relaties met de Europese markten en de toekomst van de beurshandel.

Aansluitend bezocht de delegatie het hoofdkwartier van het *New York Police Department* (NYPD) en werd aldaar rondgeleid door het *Joint Operations Center*, waar op grote schermen real-time camerabeelden, misdaadstatistiek en incidentmeldingen worden weergegeven. Hier kreeg zij een toelichting op hoe de NYPD met behulp van geavanceerde technologieën snel kan reageren op incidenten. Zo werkt de NYPD met ShotSpotter, een systeem dat schoten met akoestische sensoren detecteert en onmiddellijk de exacte locatie naar de politie stuurt, waardoor agenten sneller ter plaatse kunnen zijn. Daarnaast werd uitgelegd hoe data-analyse, slimme algoritmes en videobewaking worden ingezet om criminaliteit te voorspellen en te bestrijden. Ook werd gesproken over het belang van internationale politiesamenwerking, onder meer via Europol.

In de middag vertrok de delegatie per trein naar Washington D.C en werd direct na aankomst gebriefd door de hoofden van de politieke, economische en militaire afdeling van de Nederlandse ambassade in Washington D.C. De delegatie werd bijgepraat over de laatste politieke ontwikkelingen, de verwachte koers van de nieuwe regering-Trump, de mogelijke gevolgen voor de trans-Atlantische en bilaterale betrekkingen en de stand van de economie en defensie in de VS.

In de avond werd namens de delegatie de laatste eer bewezen aan voormalig President Jimmy Carter, die op 29 december 2024 overleed en lag opgebaard in de Rotonda van het Capitool. De delegatie stond stil bij zijn betekenis voor de Verenigde Staten en betuigde respect voor zijn decennialange inzet voor democratie, mensenrechten en vrede wereldwijd.

Woensdag 8 januari 2025

In de ochtend ging de delegatie in gesprek met Constanze Stelzenmüller, directeur van het *Center on the United States and Europe* bij denktank Brookings, over trans-Atlantische samenwerking en geopolitieke ontwikkelingen. Mevrouw Stelzenmüller gaf aan dat er op veel kwesties nog onzekerheid bestaat over de koers van de regering-Trump. Ze wees op de verdeeldheid binnen de Trump-aanhang en benadrukte dat de nieuwe regering waarschijnlijk geen eenduidige en consistente lijn zal volgen. De vraag werd gesteld wat Europa kan doen om de trans-Atlantische band onder de inkomende regering-Trump te versterken. Volgens Stelzenmüller is de sleutel tot Europese invloed een sterkere Europese defensiecapaciteit. Ze benadrukte dat Europa haar eigen veiligheidsvraagstukken serieus moet nemen en structureel meer moet investeren in defensie. Het grootste obstakel daarbij is niet zozeer de dreigingsperceptie of politieke wil, maar eerder het gebrek aan financiële middelen en de complexiteit van defensiefinanciering binnen Europa. Een cruciale stap is volgens haar het verbeteren van de financiering van de Europese defensie-industrie. Veel defensiebedrijven in Europa hebben geen toegang tot financiering via banken, wat innovatie en schaalvergroting belemmert. Stelzenmüller pleitte voor een Europees financieel instrument om defensie te ondersteunen, wat niet alleen de concurrentiepositie van Europa zou versterken, maar ook de bijdragen aan de NAVO zou verbeteren. Dit zou tevens mogelijkheden openen voor samenwerking met de Verenigde Staten en het Verenigd Koninkrijk.

Aansluitend sprak de delegatie met Congreslid John Moolenaar, voorzitter van de *House Select Committee on the Chinese Communist Party*, een commissie van het Amerikaanse Huis van Afgevaardigden die in 2023 werd opgericht met als doel de dreigingen van de Chinese Communistische Partij op economisch, technologisch als nationaal veiligheidsgebied te onderzoeken en beleidsaanbevelingen te formuleren om de Amerikaanse belangen te beschermen. De commissie werd begin januari in het nieuwe Congres opnieuw geïnstalleerd en richt zich op drie hoofdthema's: nationale veiligheid, handel en mensenrechten. Moolenaar benadrukte het belang van (economische) samenwerking en nauwe afstemming met gelijkgestemde landen, zoals Nederland, om te voorkomen dat China westerse technologie gebruikt om de vrije wereld te ondermijnen. In dit kader waarschuwde hij voor universitaire samenwerkingen met China, waarbij China toegang krijgt tot onderzoek met dual-use toepassingen. Hij verwees daarbij naar een recent rapport dat de risico's en kwetsbaarheden van dergelijke academische samenwerkingen blootlegt.¹ Daarnaast uitte hij zorgen over systematische inspanningen van China om data te verzamelen, onder meer via elektrische en autonome voertuigen. Ook wees hij op de afhankelijkheid van Chinese batterijen en de risico's die dat met zich meebrengt voor zowel de economie als nationale veiligheid. Tot slot benadrukte hij de noodzaak om toeleveringsketens in kaart te brengen, evenals controle op investeringen, om zo strategische afhanke-

¹ The Select Committee on the CCP Majority Staff Report, September 2024, *How American Taxpayers and Universities Fund the CCP's Advanced Military and Technological Research*, RS Report Cover Final (1)-merged-compressed (2).pdf

lijkheden te identificeren en ongewenste overdracht van gevoelige technologieën te voorkomen.

Tijdens de lunch sprak de delegatie met experts van *The Heritage Foundation*, een invloedrijke conservatieve denktank in Washington D.C. Centraal stond de vraag wat de verwachtingen zijn voor de nieuwe Trump-regering en welke rol Nederland en de EU kunnen spelen in het versterken van de trans-Atlantische betrekkingen. Op het gebied van handel wordt verwacht dat Trump opnieuw zijn presidentiële bevoegdheden zal inzetten om importtarieven op te leggen aan verschillende landen, zonder daarvoor goedkeuring van het Congres nodig te hebben. Deze benadering weerspiegelt zijn voorkeur voor transactionele deals boven traditionele diplomatie, waarbij handel en tarieven tevens dienen als geopolitieke drukmiddelen. Met betrekking tot Rusland en Oekraïne verwachten de experts dat er tegen het einde van het jaar een vredesakkoord op tafel ligt, waarbij een status quo het meest waarschijnlijke scenario lijkt. Tegelijkertijd voorziet men dat Trump weinig ruimte zal geven voor verdere concessies aan Rusland, en mogelijk zelfs een hardere lijn zal volgen dan de regering-Biden. Daarbij werd benadrukt dat Europa zonder substantiële Amerikaanse militaire steun zichzelf niet effectief kan verdedigen. De hoogste prioriteit voor Nederland en andere Europese landen zou dan ook moeten zijn om aanzienlijk meer te investeren in defensie en hun eigen defensiecapaciteit op orde te brengen. De mogelijkheid van een Europees leger werd daarbij als zeer onwenselijk bestempeld. Indien Europa geen gehoor geeft aan de oproep tot hogere defensie-uitgaven, bestaat het risico dat de Amerikaanse militaire aanwezigheid op het continent wordt afgebouwd en troepen grotendeels worden verplaatst naar de Indo-Pacifische regio. Heritage uitte zich bovendien zeer kritisch over de Europese Unie. Volgens Heritage heeft Nederland een gunstige uitgangspositie richting de nieuwe regering-Trump, maar is het van belang om zoveel mogelijk bilateraal met Washington samen te werken, aangezien ook Trump uitgesproken kritisch is op de EU. Onder de aankomende regering zal Heritage zich richten op beleid dat inzet op lage belastingen, minder regelgeving, vrijhandel, vrijheid van meningsuiting en energiezekerheid.

In de middag verplaatste de delegatie zich naar het *United States Holocaust Memorial Museum*, een nationale instelling voor de documentatie, studie en interpretatie van de geschiedenis van de Holocaust. De delegatie werd daar rondgeleid door de uitgebreide tentoonstelling over de genocide van zes miljoen Joden en miljoenen anderen door het naziregime tijdens de Tweede Wereldoorlog. Het museum dient als een educatief centrum en een gedenkplaats, met als doel bewustzijn te vergroten over de gevaren van haat, onverdraagzaamheid en genocide.

De dag werd afgesloten met een diner op de residentie van ambassadeur Tazelaar met dertien Congresleden van de *United States Congressional Caucus on the Kingdom of the Netherlands*, de Amerikaanse counterpart van de Contactgroep. Aanwezig waren de Republikeinse leden Huizenga (co-voorzitter van de Caucus), Van Duyne, McCormick, Feenstra, Van Orden, Fong, Wilson, Newhouse en Miller, en de Democratische leden Scholten, Tonko, Norcross en Wasserman Schultz. In een informele sfeer werd (nader) kennisgemaakt en gesproken over actuele thema's. Van beiden zijden werd het belang van structureel contact en verdere versterking van de bilaterale samenwerking onderstreept.

Donderdag 9 januari 2025

In de ochtend vertrok de delegatie per bus naar een datacenter van het bedrijf CoreSite in Noord Virginia, een regio die wereldwijd bekendstaat

als het grootste concentratiegebied van datacenters en een belangrijk knooppunt voor dataverkeer tussen de Verenigde Staten en Europa. Ter plaatse kreeg de delegatie een presentatie door enkele medewerkers, waaronder de president en de Vice-President van het bedrijf, gevolgd door een rondleiding door het datacenter. Er werd gesproken over de uitdagingen op het gebied van veiligheid en cybersecurity, evenals de maatschappelijke discussie rond de groei van datacenters. CoreSite benadrukte dat datacenters essentieel zijn voor het functioneren van vitale voorzieningen, zoals noodnummers. Zonder datacenters zou een groot deel van de hedendaagse digitale samenleving simpelweg niet kunnen draaien. Daarnaast werd stilgestaan bij een groeiend knelpunt: de energievoorziening. Datacenters verbruiken enorme hoeveelheden energie. Waar het voorheen drie tot vijf jaar duurde om een nieuwe stroomaansluiting te realiseren in Noord Virginia, is dat inmiddels opgelopen tot zeven tot tien jaar, als gevolg van overbelasting van het elektriciteitsnet. Deze ontwikkeling vormt een grote uitdaging voor verdere uitbreiding in de regio.

Tijdens de lunch sprak de delegatie met de heer Kelly en mevrouw Peñas van de *Fairfax County Economic Development Authority* (FCEDA). De FCEDA heeft als doel investeringen en bedrijfsontwikkeling in Fairfax County, Virginia, te bevorderen. De strategische rol van de regio werd benadrukt: ongeveer 95% van het wereldwijde dataverkeer loopt via Noordwest-Virginia. Binnen de regio is er een discussie gaande over de toekomst van datacenters, waarbij de meningen verdeeld zijn. FCEDA wees op het economische belang van de sector, met name door belasting-inkomsten en werkgelegenheid. Tegelijkertijd werd erkend dat datacenters gepaard gaan met nadelen, zoals geluidsoverlast en een zeer hoog energieverbruik. Energievoorziening vormt dan ook een toenemende uitdaging: waar datacenters voorheen snel gebouwd kon worden, zorgen beperkingen in het elektriciteitsnet nu voor vertraging. De FCEDA voert hierover maandelijks overleg met energiebedrijven. Tot slot werd de arbeidsmarktkrapte besproken. In de regio staan circa 90.000 vacatures open, vooral voor hoogopgeleid personeel. Vanuit FCEDA wordt hierbij ingezet op samenwerking met universiteiten en militaire bases in de regio, mede omdat personeel afkomstig van defensie vaak al over de juiste veiligheidsmachtigingen beschikt om te werken in datacenters. Het streng aangekondigde migratiebeleid kan nadelig uitpakken, omdat vacatures nu al niet kunnen worden ingevuld.

In het kader van 80 jaar bevrijding van Nederland, dat in 2024 en 2025 wordt gevierd, bezocht de delegatie het *Netherlands Carillon* en *Arlington National Cemetery*. Bij het carillon werd zij verwelkomd door Scott Hill van de *George Washington Memorial Parkway* en beiaardier Kevin Lieberman. Het carillon is een geschenk van het Nederlandse volk aan de Verenigde Staten, als blijk van dank voor de Amerikaanse inzet tijdens de bevrijding van Nederland in de Tweede Wereldoorlog. Het carillon bestaat uit 53 klokken, die recent nog zijn gerestaureerd en aangevuld met drie nieuwe klokken ter ere van Martin Luther King Jr., Eleanor Roosevelt en Ruth Bader Ginsburg. Het is een van de weinige carillons in de Verenigde Staten die nog handmatig worden bespeeld. Beiaardier Kevin Lieberman gaf een toelichting over zijn rol en het muzikale en culturele belang van het carillon. Vervolgens werd de delegatie door een vrijwilliger rondgeleid door *Arlington National Cemetery*, een van de belangrijkste militaire begraafplaatsen van de Verenigde Staten. Hier rusten meer dan 400.000 militairen en prominente burgers. De delegatie woonde de ceremoniële wisseling van de wacht bij het graf van de onbekende soldaat bij, een indrukwekkend eerbetoon aan alle anonieme gevallen. Namens de delegatie werden tevens kransen gelegd bij de graven van vier Nederlandse militairen die op Arlington begraven liggen.

Voorafgaand aan het diner sprak de delegatie met Sjoerd den Daas, correspondent in de Verenigde Staten voor de NOS. Den Daas is recent overgestapt naar deze functie, na eerder jarenlang verslag te hebben gedaan vanuit China. Tijdens het gesprek deelde hij zijn eerste indrukken van de Verenigde Staten en reflecteerde hij op de verschillen en overeenkomsten tussen beide grootmachten.

De dag werd afgesloten met een diner bij de Army Navy Club met defensie-experts. Aanwezig waren Shannon Scott-Paul, partner bij *C2 Strategies* en Bill Monahan, Senior Fellow bij het *Center for European Policy Analysis* (CEPA). Het gesprek werd geleid door Sebo Hofkamp, defensieattaché op de Nederlandse ambassade in Washington. Er werd gesproken over trans-Atlantische defensiesamenwerking en de te verwachten koers onder de nieuwe Trump-regering, de noodzaak om de Europese defensiecapaciteiten op te schalen, de oorlog in Oekraïne en de uitdagingen waarvoor de NAVO de komende jaren komt te staan. In dit verband werd onderstreept dat flexibiliteit van essentieel belang zal zijn: bondgenoten moeten voorbereid zijn op een verhoogde mate van onvoorspelbaarheid en in staat zijn om snel te kunnen inspelen op veranderende omstandigheden.

Vrijdag 10 januari 2025

De laatste dag van het werkbezoek begon met een gesprek op het *State Department* met de heer Robert Lee, Director van het Office of Western European Affairs. De heer Lee lichtte toe dat in de huidige overgangsfase nog veel nog onduidelijk is over de exacte beleidskoers van de nieuwe regering-Trump. Er werd besproken hoe deze overgangsfase er in de praktijk uitziet: zo wordt naar verwachting ongeveer een derde van de Amerikaanse ambassadeurs vervangen, en zijn veel sleutelposities binnen het *State Department* in afwachting van nieuwe benoemingen. Ook werd stilgestaan bij de rol van de Senaat, die niet alleen de benoemingen van ambassadeurs moet bevestigen, maar ook ruimte heeft om beleidsprioriteiten mee te geven. In het gesprek werd benadrukt dat het aangekondigde «*America First*»-beleid van de nieuwe regering niet gelijk zal staan aan een «*America alone*»-beleid. De Verenigde Staten zullen blijven inzetten op samenwerking met bondgenoten, maar verwachten tegelijkertijd meer wederkerigheid. In dat licht werd erop gewezen dat Europa, en ook Nederland, hun verantwoordelijkheid moeten nemen op het gebied van veiligheid en defensie. China werd genoemd als een blijvend strategisch aandachtspunt in het Amerikaanse buitenlandbeleid. De heer Lee benadrukte dat Nederland een belangrijke bondgenoot is en dat er veel mogelijkheden zijn voor verdere samenwerking.

Aansluitend sprak de delegatie met experts van de denktank *American Enterprise Institute* (AEI). Centraal in het gesprek stond de mogelijke impact van de nieuwe regering-Trump op de trans-Atlantische verhoudingen. De experts schetsten een helder beeld: onder Trump zal de druk op Europa toenemen om meer verantwoordelijkheid te nemen voor haar eigen veiligheid en fors meer te investeren in defensie. Europa zou zich in een aanzienlijk sterkere positie bevinden als het duidelijk maakt dat het daartoe structureel bereid is. Een belangrijke uitdaging betreft de wijze waarop Europa zich onder de nieuwe Trump-regering richting de Verenigde Staten positioneert. Tot op heden slaagt Europa er onvoldoende in een nieuw «idioom» te ontwikkelen dat aansluit bij de uitgesproken transactionele benadering van Trump, aldus de experts.

Het werkbezoek werd afgesloten met een informele lunch met leden van de afdeling Washington D.C. van de *Netherlands America Foundation* (NAF), een stichting die zich inzet voor het bevorderen van de banden

tussen Nederland en de Verenigde Staten op het gebied van cultuur, onderwijs en handel.